

tussen Duin & Dijk

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 18 1 ● 2019

Nieuwsflits

● *Herfstschoeorchis*.
Foto: Koosje Lever.

en de orchideeënwerkgroep van de KNNV-Zuid-Kennemerland de ontwikkelingen nauwlettend volgen. Wie weet is dit het begin van een gezonde populatie herfstschoeorchissen in de Noord-Hollandse duinen!

Resultaten oproep

In *tussen Duin & Dijk* 17(1) werd een oproep gedaan om goed uit te kijken naar twee zweefvliegsoorten die beide voorkomen op daslook en pas sinds korte tijd in West-Nederland zijn waargenomen. Het gaat om het daslookgitje (*Portevinia maculata*) en het vroegste gitje (*Cheilosia fasciata*). Uit meldingen van lezers en nader onderzoek van de twee auteurs is gebleken dat het daslookgitje nu een veel voorkomende soort is langs de duinrand ten zuiden van het Noordzeekanaal. Ten noorden hiervan is tot nu toe alleen een waarneming bekend uit Alkmaar (2013).

Het vroegste gitje werd in 2016 voor het eerst werd waargenomen in het Flevopark in Amsterdam. Ook bij Duin en Kruidberg wordt

Noord-Holland een orchideeënsoort rijker

Op 15 augustus 2018 werd in de duinen van Zuid-Kennemerland een groeiplaats van de herfstschoeorchis (*Spiranthes spiralis*) ontdekt. Er zijn in Noord-Holland geen eerdere waarnemingen bekend van deze zeer zeldzame en ernstig bedreigde orchideeënsoort. Sinds 1950 is de herfstschoeorchis landelijk sterk achteruitgegaan door onder andere vermesting en intensivering van de landbouw. De soort komt tegenwoordig alleen nog maar heel lokaal voor in de Zuid-Hollandse en Zeeuwse Delta en in Zuid-Limburg. De vondst van drie bloeiende stengels en enkele bladrozetjes in Zuid-Kennemerland is dus verrassend te noemen.

De herfstschoeorchis groeit op

zonnige graslanden met niet te droge en niet te natte, vrij voedselarme grond die zwak zuur tot kalkrijk kan zijn. De nieuwe vindplaats past goed binnen deze beschrijving. Orchideeënkenners gaan er dan ook vanuit dat het om een natuurlijke vestiging gaat. Het stofijne orchideeënzaad kan door de wind over grote afstanden worden meegenomen. Komt het terecht op een plek waar de omstandigheden gunstig zijn, dan kan het zaad zich ontwikkelen. De ontwikkeling tot een bloeiende plant duurt dan overigens nog wel zo'n jaar of tien. Mogelijk zijn de Noord-Hollandse exemplaren afkomstig van de grote populatie herfstschoeorchissen op de Hompelvoet, een eilandje in het Grevelingenmeer.

Vanzelfsprekend gaan de beheerder

● *Larve van het vroegste gitje in een mineergang op daslook*.
Foto: Piet Zomerdijk.

● *Nachtvlinderval*. Foto: Jurriën van Deijk.

de soort gezien vanaf 2014. Sinds 2017 zijn er waarnemingen gedaan in Duinvliet (Overveen) en in 2018 in Thijssse's Hof en bij de Ruïne van Brederode. In Alkmaar (Westerhout) is de soort waargenomen in 2017 en 2018. In 2018 heeft de soort zich verder uitgebreid tot Bergen, waar nu enkele vindplaatsen zijn.

Nachtvlindermeetnet: nieuw ontworpen nachtvlinderval helpt

Op één punt meer dan honderd soorten vlinders waarnemen? Als je naar nachtvinders kijkt is het mogelijk. We weten echter nog niet goed hoe het gaat met deze soorten. Om hier antwoord op te kunnen geven is het meetnet nachtvinders opgericht. Voor dit meetnet worden nachtvinders gevangen, geteld, op naam gebracht en de volgende ochtend weer vrijgelaten. In 2018 zijn er bijna 40.000 vlinders op naam gebracht op 120 verschillende plaatsen verspreid door heel Nederland en dat betrof maar liefst 520 verschillende soorten nachtvinders. Het hoogste aantal soorten op een meetpunt is 324.

In Noord-Holland zijn er in 2018 op zes verschillende meetpunten bijna 4.000 nachtvinders op naam

gebracht over 306 verschillende soorten. Hieronder zitten enkele soorten die voornamelijk in Noord-Holland zijn waargenomen zoals de bruine witvleugeluil (*Aporophyla luteolata*), okergele grasuil (*Apamea subulstris*) maar ook de zeer zeldzame witvlek-silene-uil (*Hadena albimacula*). Op de in totaal 12 meetpunten in Noord-Holland zijn in de afgelopen vijf jaar 449 soorten waargenomen.

Binnen het nachtvlindermeetnet wordt nu vooral in stedelijk gebied geteld. Dit willen we uitbreiden naar natuurgebieden en het agrarisch gebied. Dit is met een nieuw ontworpen nachtvlinderval met ledverlichting op een accu goed mogelijk. Heeft u interesse om mee te doen? Stuur dan een mailtje naar meetnet@vlinderstichting.nl.

Jurriën van Deijk, De Vlinderstichting

Uitgestorven kweldergras ontdekt in Noord-Holland

In 2018 is door Ron van 't Veer, in opdracht van de provincie Noord-Holland, onderzoek gedaan naar de planten in de graslanden van de Enge Wormer. Tijdens dit onderzoek trof hij een bijzondere plant aan. Het bleek te gaan om dichtbloemig kweldergras (*Puccinellia rupestris*).

De vondst is bijzonder omdat de soort vanaf 1987 niet meer in Nederland is aangetroffen en dus was uitgestorven.

De plant is kenmerkend voor zoute groeiplaatsen. Voor de afsluiting van de Zuiderzee was de soort vrij algemeen in de laagveengebieden rond de Zuiderzee. Na de afsluiting werd de invloed van brak water minder en verdween dichtbloemig kweldergras. Overigens is de soort in Europa nergens echt algemeen. Naast dichtbloemig kweldergras trof Ron ook diverse andere soorten aan die laten zien dat de Enge Wormer nog steeds onder invloed van brak water staat. Zo staan er onder andere zulte (*Aster tripolium*) en aardbeiklaver (*Trifolium fragiferum*).

● *Dichtbloemig kweldergras*. Foto: Martin Witteveldt.

